

viite VM/142/02.02.01.04/2018

Tilastokeskuksen ehdotus lisätalousarvioon 2018

Maakunta- ja sote -uudistuksen seurauksena tilastotuotantoa on uudistettava, jotta muutokset näkyvät oikein tilastoissa. Uudistus aiheuttaa Tilastokeskukselle runsaasti lisäkuluja, joista osa jää pysyviksi. Liitteenä olevassa muistiossa on esitetty perustelut Tilastokeskuksen lisärahoitustarpeelle. Summat ovat täsmentyneet kehysuunnitelmassa 2019–2022 esitetyistä. Kokonaisuudessaan maakunta- ja sote-uudistuksen tuottama lisärahoitustarve vuonna 2018 on 798 000 euroa.

Tilastokeskus esittää lisärahoitusta myös haastattelijoiden kasvaviin lomaraha- ja lomapalkkamenoihin. Perustelut esitetään muistion kappaleessa 2. Vuoden 2018 rahoitustarve on 48 000 euroa.

Pääjohtajan sijaisena,
Hallintojohtaja

Pasi Henriksson

Kehittämispäällikkö

Marja Sjöblom

Ehdotus vuoden 2018 lisätalousarvioon

28.30 Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto

01. Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään lisäystä 846 000 euroa.

Selvitysosa: Lisämäärärahan tarpeesta 798 000 euroa aiheutuu muutoksista, joita tilastoinnissa on tehtävä, jotta maakunta- ja sote-uudistuksen vaikutukset voidaan ottaa huomioon EU-säädösten vaatimalla tavalla.

48 000 euron tarve lisämäärärahasta aiheutuu haastattelijoiden vuosilomaa koskevasta lisästä.

2018 lisätalousarvio	846 000
2018 talousarvio	46 014 000
2017 tilinpäätös	47 138 000
2016 tilinpäätös	50 179 000

Perustelumuistio

1. Maakunta- ja sote-uudistuksen vaikutukset tilastoihin Tilastokeskuksessa

Perustelut

Maakunta- ja sote-uudistus aiheuttaa Tilastokeskukselle aiheuttaa runsaasti lisäkuluja. Osa kuluista jää pysyviksi. Summat ovat täsmentyneet kehysuunnitelmassa 2019–2022 esitetyistä. Kulut ovat tähänhetkisiin tietoihin perustuvia arvioita, joten muutokset ja tietojen tarkentuminen ovat edelleen mahdollisia. Julkista sektoria koskevat EU-säädökset kuitenkin asettavat tiukkoja vaatimuksia tilastoinnille. Maakunta- ja sote-uudistuksen seurauksena tilastotuotantoa on uudistettava, jotta muutokset näkyvät oikein tilastoissa.

Tehtäväkohtainen erittely

Laskennassa on huomioitu kokonaistyöajan palkat sivukuluineen. Vuositasolla yhden henkilötyövuoden hinta on 60 000 euroa, missä on otettu huomioon työtehtävien edellyttämä osaaminen ja siten palkkataso. Kulut muodostuvat suurimmaksi osaksi palkoista. Vaihtoehtoisesti tehtäviä voidaan toteuttaa myös hyödyntämällä ostopalveluja.

	1 000 €	2018	2019	2020	2021	2022
0 Kuntataloustilastoinnin nopeuttaminen		50	50	50		
1 Maakunta- ja sote-hankkeen koordinointi		93	78	78		
2 Kansantalouden tilinpito: kehittäminen		85	500	150		
Kansantalouden tilinpito: käsittely				60	60	60
3 YTY-tietojärjestelmä ja maakuntia koskevat tiedonkeruut: kehittäminen		180	210	10		
YTY-tietojärjestelmä ja maakuntia koskevat tiedonkeruut: keruu				60	60	60
4 Aluetiedon hallinta		150				
5 Palkkatilastot			30	10		
6 Ansiotaso- ja työvoimakustannusindeksit			10	20		
7 Julkisyhteisöjen julkaisujen kehittäminen				10		
8 Maakuntavaalilasto		70				
9 Tietopalveluselvitys		70				
10 Aluetietopalveluiden uudistaminen			130			
11 Aluetiedon lisääminen avoimena datana		40	70			
12 Sote- ja maakuntauudistuksesta johtuva muu lisätyö		60	120	120		
13 Avoimen datan lisäys (tulonmenetys)			400	400	400	400
Yhteensä		798	1 598	968	520	520

0. Kuntataloustilastoinnin nopeuttaminen

Valtiovarainministeriö ja Tilastokeskus ovat sopineet, että Tilastokeskus tuottaa kuntataloustilaston tiedot huomattavasti nykyistä nopeammalla aikataululla koskien tilastovuosia 2017–2019. Näiden tilastovuosien osalta VM tarvitsee tiedot käyttöönsä jo syyskuun alussa. Toistaiseksi tiedot on julkistettu loka-marraskuun vaihteessa. Jotta tiedot voidaan julkistaa aikaisemmin, on Tilastokeskuksen sisäisiä prosesseja nopeutettava. Tilastokeskus on panostanut jo nykyisellään siihen, että tiedot ovat laadukkaita ja käytettävissä mahdollisimman pian. Prosessin nopeuttaminen vaatii lisäresursseja. Vuodelle 2018 tämä tarve on arviolta 50 000 euroa ja 0,8 henkilötyövuotta.

1. Maakunta- ja sote-hankkeen koordinointi

Tiedossa oleviin maakunta- ja sote-uudistuksen vaikutuksiin varautumiseksi Tilastokeskuksessa on suunniteltu 11 eri projektia/projektikonaisuutta. Ensimmäiset esiselvitysprojektit alkoivat syksyllä 2017. Viimeiset päättyvät vuonna 2020. Lisäksi pienimuotoista kehittämistyötä tulee tehtäväksi linjatyönä. Projektikonaisuus ja linjatyönä tehtävä kehittäminen toiminta on koottu hankekokonaisuudeksi, jota ohjaa hankkeen koordinointiprojekti.

2. Kansantalouden tilinpito

Maakunta- ja sote-uudistuksella on merkittävä vaikutus kansantalouden tilinpidossa julkisen talouden tilastointiin sekä alijäämä- ja velkatietojen raportointiin. Uudistus aiheuttaa merkittäviä muutoksia lähdetilastoihin, laadinta- ja työprosesseihin sekä tietojärjestelmään. Toimenpiteitä vaativat mm. sektoriluokituksen uudistus, uudet organisaatiot, lähdeaineistomuutokset ja uudet lähdeaineistot sekä uuden laskentatason (maakunnat) käyttöönotto.

Tilastokeskus näkee maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa samaan aikaan toteutettavan tiedonkeruuprosessin siirron Valtiokonttoriin merkittävänä riskinä julkisyhteisöjen alijäämä- ja velkaraportoinnille sekä myös muulle julkisen talouden tilastoinnille. Tilastokeskus pyrkii varautumaan näihin riskeihin mahdollisimman hyvin.

3. Yritysten ja toimipaikkojen tietojärjestelmä (YTY) ja maakuntia koskevat tiedonkeruut

Yritysten ja toimipaikkojen tietojärjestelmässä (YTY) maakunta- ja sote-uudistus aiheuttaa lukuisia päivitys- ja muutostarpeita. Muutoksia tuovat erityisesti luokitus- ja yksikkömuutokset, uudet maakuntakonsernit, muutokset kuntien toimipaikoissa sekä uudet maakuntien toimipaikat. Lisäksi tarvitaan uudet maakuntakonserni- ja maakuntien toimipaikkarakenne -tiedonkeruut. Tavoitteena on myös sujuvoittaa uudistuvaa hallinnollisten aineistojen vastaanottoa ja käsittelyä. Tiedonkeruut on tarkoitus integroida YTY-järjestelmään.

4. Aluetiedon hallinta

Aluetiedon hallinta -projektissa Tilastokeskus rakentaa keskitetyn aluetietovarannon, joka perustuu tarkkoihin yksikkötason sijaintitietoihin. Tietovarannon avulla huolehditaan aluejakojen yhtenäisestä ylläpidosta tilastotuotannossa. Tietovaranto mahdollistaa tietojen tuottamisen uusilla aluejaoilla sekä myös aikasarjoina kaikista koordinaattipohjaisista aineistoista. Mahdollisia aluejakoja ovat kunnat ja kuntapohjaiset aluejaot, postinumeroalueet, ruudut ja toiminnalliset aluejaot, kuten esimerkiksi työssäkäyntialue.

5. Palkkatilastot (yksityisen sektorin, kuntasektorin ja valtion palkkatilastot, palkkarakennetilasto)

Maakunta- ja sote-uudistus vaikuttaa palkkatilastoissa suoraan kuntasektorin palkkatilastoon ja valtion palkkatilastoon henkilöstön kunnilta ja valtiolta maakuntiin siirtymisten myötä. Palvelujen uudelleenorganisoinnin myötä vaikutukset näkyvät myös yksityisen sektorin palkkatilastossa. Lisätehtäviä

aiheuttavat mm. maakuntiin siirtyvän henkilöstön työehtosopimusten selvittäminen, tiedonkeruiden suunnittelu ja niistä sopiminen mahdollisten hallinnollisten aineistojen tuottajien tai vastaavien kanssa, tietojärjestelmiin tehtävät muutokset sekä uusien aineistojen käsittely. Muutokset sektorikohtaisissa palkkatilastoissa vaikuttavat suoraan myös palkkarakennetilastoon, jonka julkaisu tapahtuu sektorikohtaisten palkkatietojen julkaisun jälkeen. Osa muutoksista toteutetaan osana toista Tilastokeskuksen hanketta (STIINA). Lisäksi selvitetään, missä määrin tulorekisteristä saatavia tietoja voidaan hyödyntää.

6. Ansiotaso- ja työvoimakustannusindeksit

Sote-uudistus vaikuttaa ansiotasoindeksin laadintaan sektorimuutosten kautta. Työvoimakustannusindeksin laadinnassa on sektorimuutosten lisäksi otettava huomioon erityisesti suoraan tiedonkeruuseen ja tietojärjestelmään sekä aineiston käsittelyyn tarvittavat muutokset. Muutokset eivät saa vaikuttaa tilaston viivästymiseen, vaan tiedot tulee toimittaa Eurostatille aikataulun määräämissä rajoissa.

7. Julkisyhteisöjen julkaisujen kehittäminen

Maakunta- ja sote-uudistuksen organisaatio- ja aluemuutosten myötä syntyy lisätietotarpeita koskien julkisyhteisöjen toimipaikka- ja henkilöstötietoja, jotka tällä hetkellä julkaistaan StatFin-taulukoissa alueellinen yritystoiminta -tilaston alla. Jotta uusiin tietotarpeisiin voidaan vastata, kehitetään julkisyhteisöjä koskevien tietojen julkaisua ja jakelua nykyistä paremmaksi.

8. Maakuntavaalitulasto

Perustetaan maakuntavaalitulasto. Lisätehtäviä aiheuttavat vaalien sisältöön liittyvä selvitys- ja määrittelytyö sekä uuden tuotantjärjestelmän rakentaminen. Kehittämisvaiheen jälkeen tilaston tuotantvastuu ja ylläpito sekä tietopalvelu siirtyvät osaksi normaalia tilastotuotantoprosessia.

9. Tietopalveluselvitys

Selvityksen tarkoituksena on kartoittaa asiakkaiden tietotarpeet sote- ja maakuntauudistukseen liittyen, arvioida nykyisten palveluiden relevanssi, kartoittaa nykyisten maksullisten aluetietotuotteiden sopimukset, tulot ja kustannusrakenne ja tehdä ehdotus uudesta palvelukokonaisuudesta ml. avoimen datan lisääminen.

10. Aluetietopalveluiden uudistaminen

Aluetietopalveluiden uudistamisessa tähdätään edellä olevan tietopalveluselvityksen mukaisen palvelukokonaisuuden toteuttamiseen. Tavoitteena on, että avoimeen dataan perustuva ratkaisu on valmis julkaistavaksi joulukuussa 2019.

11. Aluetiedon lisääminen avoimena datana

Tavoitteena on, että Tilastokeskuksen aluetietopalvelut muodostavat tulevaisuudessa eri käyttäjäryhmien tarpeita vastaavan selkeän palvelukokonaisuuden, joka on kustannustehokkaasti ylläpidettävissä. Samassa yhteydessä TK laajentaa avoimen datan tarjontaa aluetiedon näkökulmasta tietosuojaa huomioiden. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että Tilastokeskus arvioi uudelleen budjettivaroin tuotettavan aluetiedon laajuuden.

12. Maakunta- ja sote-uudistuksesta johtuva muu lisätyö

Maakunta- ja sote-uudistuksesta aiheutuu enemmän tai vähemmän työtä lähes puolelle Tilastokeskuksen tuottamista tilastoja. Vaikutuksia on myös tietokantapalveluihin ja useisiin tuotteisiin. Työmäärältään pieniä tehtäviä ei ole eritelty erikseen.

13. Avoimen data lisäys (tulonmenetys)

Avoimen datan merkittävä lisääminen johtaa tulonmenetyksiin Tilastokeskuksen

kannalta. Toisaalta tietojen hyödyntäminen helpottuu ja mahdollisesti lisääntyy. Esitettävä summa koostuu lähes kokonaisuudessaan tulonmenetyksistä. Järjestely hyödyttää maakuntauudistuksen kohteena olevia organisaatioita. Ne ovat tällä hetkellä merkittäviä maksavia asiakkaita Tilastokeskukselle.

Vuodesta 2019 lähtien ehdotetaan 400 000 euron kompensatiota avoimena datana julkaistavista tiedosta. Nykyään vastaavia tietoja tuotetaan asiakkaille maksullisina toimeksiantoina.

2. Tilastokeskuksen tilastohaastattelijoiden vuosilomaa koskeva lisä

Tilastokeskus on tehnyt 20.1.2010 päätöksen (TK-10-6-10) tilastohaastattelijoiden vuosilomapalkkaan maksettavasta erillisestä lisästä. Lisällä on korvattu ilman siirtymäkautta 1.4.2009 voimaan tulleen vuosilomasopimuksen (valtion virka- ja työehtosopimus vuosilomista 19 §) aiheuttama heikennys tuntipalkkaisten tilastohaastattelijoiden vuosilomapalkkaan. Lisän piiriin ovat kuuluneet vain ne henkilöt, jotka ovat tulleet Tilastokeskuksen palvelukseen ennen 1.4.2009.

Valtion keskustason virka- ja työehtosopimusosapuolet ovat 9.2.2018 laatimassaan pöytäkirjassa ilmaisseet yhteisen käsityksen, jonka mukaan ko. työnantajapäätöstä tulee muuttaa 31.3.2018 päättyvän lomanmääräytymisvuoden vuosilomista alkaen. Muutoksen keskeisenä sisältönä on, että kaikille niille (ei vain ennen 1.4.2009 palvelukseen tulleille) Tilastokeskuksen palveluksessa oleville tilastohaastattelijoille, joille on syntynyt oikeus ns. pitkään lomaan vuosilomasopimuksen 3 § 1 momentin 3-kohdan mukaisesti ja joilla on vähintään 10 täyttä lomanmääräytymiskuukautta lomanmääräytymisvuoden aikana, maksetaan 4 % suuruinen lisä vuosilomapalkkaan (vaikuttaa myös lomarahaan). Lisä edellytetään maksettavan jatkossa myös kaikille niille tilastohaastattelijoille, jotka myöhemmin saavuttavat pitkän loma-oikeuden. Tämä päätös edellytetään toteutettavaksi vähentämättä aiempaan päätökseen perustuvia etuuksia.

Pöytäkirjassa edellytetty muutos koskee tällä hetkellä käytettävissä olevien tietojen mukaan 47 tilastohaastattelijaa. Se aiheuttaa Tilastokeskukselle lisämenoja vuonna 2018 seuraavasti:

lomapalkka	35 500 €
lomaraha	12 500 €
yhteensä	48 000 €